

TIEDEYHTEISÖLLÄ OLISI AJATUKSIA, JOS TIEDENEUVONNAN RAKENTEITA HALUTAAN UUDISTAA

Alkuvuonna kohua herätti valtioneuvoston kanslian tekemä valmistelutyö, jonka tavoitteena oli uudistaa tiedepaneeleita. *Helsingin Sanomat* uutisoi, että valmistelussa esillä oli ollut malli, jossa ilmasto-, luonto-, kestävyys- ja metsäbiotalouden tiedepaneelit oltaisiin yhdistetty yhdeksi paneeliksi. Tällöin esimerkiksi ilmasto- ja luontopaneelit, joiden toiminta on perustunut ilmastolakiin ja luonnonsuojelulakiin, olisi käytännössä lakkautettu.

Sosiaalinen media räjähti, ja hallitusta syytettiin tiedevastaisuudesta. *Helsingin Sanomien* politiikan toimittaja **Petja Pelli** kuvaili kolumninsa otsikossa, että ”näyttää pahalta” (HS 21.1.2025). Pian pääministeri **Petteri Orpo** (kok.) vihelsi pelin poikki lupaamalla paneeleille työrauhan.

Paneelien ansiokasta työtä tekevä tutkijat ja työntekijät voivat nyt huoahtaa hetken. Kiinnostava kysymys kuitenkin on, mitä tietopohjaiselle päätöksenteolle ja tieteelliselle neuvonannolle todellisuudessa kuuluu.

Valtioneuvoston kanslian johtava asiantuntija **Antti Pelkonen** perkaa tuoreessa *Tiedepolitiikka*-lehdessä (4/2024), miten tutkimustietoa käytetään päätöksenteossa. Hän toteaa, että vaikka tutkimustietoa hyödynnetään niin valtioneuvostossa kuin eduskunnassakin, käyttö ei ole järjestelmällistä. Rakenteet tutkimustiedon hyödyntämiselle voisivat tutkimuksen perusteella olla nykyistä parempia. Tutkijoita kuullaan verrattain vähän esimerkiksi eduskunnan valiokunnissa, ja näissä kuulemisissa tutkimuslaitokset korostuvat asiantuntijatiedon lähteenä yliopistoihin verrattuna.

KAISA VÄLIMÄKI

on filosofian tohtori,
Ympäristötiedon foorumin
toiminnanjohtaja
ja *Tieteessä
tapahtuu* -lehden
toimitusneuvoston
puheenjohtaja.

Petrattavaa siis löytyisi, mutta löytyykö halua petrata?

Kohua herättäneen tiedepaneeliuudistuksen taustalla lie-nee aitoa halua kehittää tieteellistä neuvonantoa päätöksenteon tukena. Pääministeri Orpon hallitusohjelmassa kyllä mainitaan tutkimustiedon ja aineistojen kustannustehokas käyttö ja tietopohjainen päätöksenteko. Silti hallituksen viimeaikaiset teot, kuten VN-Teas-rahoituksen lakkauttaminen, antavat toisenlaista viestiä. Tosin valtioneuvoston tutkimustoimintaan on myöhemmin jälleen tuotu lisää varoja.

Tiedeyhteisöä ei ainakaan voida syyttää siitä, etteikö se olisi yrittänyt pohtia keinoja, joilla tiede voitaisiin tuoda tiiviimäksi osaksi päätöksentekoa. Tieteen ja politiikan välisen rajapinnan tutkimus on alati kasvava tieteenala, ja erilaisia mekanismeja tieteen ja päätöksenteon saattamiseksi yhteen on kehitetty, selvitetty ja tutkittu mittavissa määrin.

Suomessa tiedeneuvonnan järjestämistä ja toteuttamisesta on pohdittu muun muassa Sofi-hankkeessa, jonka neljä suomalaista tiedeakatemiaa toteuttivat vuosina 2019–21. Hankkeen perua ovat muun muassa tiedesparrauksen ja ilmiökartan konseptit sekä nykyinen Suomalaisen Tiedeakatemian tiede ja päätöksenteko -yksikkö. Nykymuodossaan yksikkö tukee myös Suomen kehittyvää tiedevälittäjien kenttää.

Koska on olemassa paljon tutkittua tietoa yhteiskunnallisen päätöksenteon luonteesta ja tiedeneuvonannon keinoista, tutkimusyhteisön puoleen kannattaa kääntyä, kun tieteen ja politiikan väliseen rajapintaan halutaan muutoksia. Esimerkiksi tiedesparraus, joka on monitieteistä ja ymmärtää päätöksenteon luonnetta, voi hyvin tuottaa uusia ajatuksia

Tieteen ja politiikan välisen rajapinnan tutkimus on alati kasvava tieteenala.

siitä, miten vaikkapa tiedepaneelien työskentelyä olisi mahdollista kehittää.

Yhtä mallia tiedetukeen ei tietenkään ole olemassa. Eri-laisissa tilanteissa täytyy soveltaa erilaisia konsepteja. On kuitenkin tärkeää muistaa tieteen riippumattomuus ja tutkijoiden mahdollisuus nostaa esiin sellaisiakin asioita, jotka ovat päätöksentekijöille siinä hetkessä epäolennaisia tai jopa epämiellyttäviä.

Tiedeneuvonnan rakenteiden uudistaminen voitaisiin nostaa asialistalle myös akateemisissa instituutioissa. Voitaisiinko tukea enemmän tutkijoita, jotka toteuttavat yliopistojen kolmatta tehtävää ja joiden työtaakasta yliopistonlehtori **Panu Halme** kirjoittaa tämän numeron kolumnissaan? Voisiko yliopistojenkin palkkalistoilla olla tiedevälittäjiä, joiden tehtävissä korostuisi tieteen ja päätöksenteon välinen vuoro-vaikutus?

Joka tapauksessa maailman myrskyt eivät näytä laantumisen merkkejä. Toimivat tiedetuen rakenteet ovat varautumiskeinoja, joita kannattaa ylläpitää ja kehittää.